

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«корпоративні фінанси»
(назва магістерської програми)

на тему: **«Управління джерелами фінансування підприємств та
оптимізація структури капіталу»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка 6 курсу б2 гр.
фінансово-економічного факультету
Данькова Вікторія Дмитрівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Астахова Наталя Ігоріна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. За сучасних умов динамічного розвитку ринкового середовища і нестабільності економічного розвитку України зростає необхідність дослідження причин незадовільного фінансово-економічного стану великої кількості вітчизняних підприємств та визначення дієвих напрямів його поліпшення. Для реалізації цієї мети та підвищення ефективності функціонування національного підприємництва в першу чергу необхідно вирішити проблеми формування фінансових ресурсів. Саме тому діяльність будь-якого підприємства тісно пов'язана з постійним вирішенням важливого питання – пошуку ефективних джерел фінансування. Перед фінансовими службами усіх суб'єктів господарювання стоїть завдання мобілізації капіталу на самих вигідних умовах для забезпечення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Налагоджений та ефективний процес формування фінансових ресурсів підприємств дає змогу максимізувати їх ринкову вартість, забезпечити фінансову стійкість та рентабельність, мінімізувати ризики діяльності. Наявність можливостей мобілізації фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва є визначальним чинником забезпечення конкурентних переваг вітчизняної економіки, забезпечення економічного зростання та підвищення рівня життя населення держави.

В умовах ринкової економіки проблема формування та управління структурою капіталу підприємства залишається актуальною, адже тільки правильне її вирішення забезпечує підвищення ефективності діяльності підприємства, високі темпи його розвитку, дозволяє досягти оптимальної структури власного та залученого капіталу, забезпечує достатній рівень фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства.

Проблема планування та формування структури капіталу має дві складові: перша – співвідношення власного та залученого капіталу; друга – вибір конкретних джерел та інструментів фінансування. При цьому процес оптимізації структури капіталу потребує безперервної адаптації до змін економічної ситуації, податкового законодавства, аналізу конкурентного середовища.

Питанню визначення джерел формування капіталу підприємств та оптимізації структури капіталу у вітчизняній і зарубіжній науці присвячена значна кількість робіт. Теоретичні та практичні аспекти формування і використання фінансових ресурсів розглядали у своїх працях такі вчені: І.О. Бланк, А.М. Поддєрьогін, О. О. Терещенко, Р.С. Квасницька, В.В. Бочаров, В.М. Суторміна та інші.

Незважаючи на значний внесок в розвиток теорії оптимізації структури джерел фінансування підприємства, на сьогодні досі немає єдиного універсального методу щодо оптимізації структури капіталу, застосовуючи який підприємство могло б визначити оптимальне співвідношення між власним і позиковим капіталом.

Головною метою магістерської роботи є опрацювання теоретичних засад фінансування підприємства та дослідження сучасних методів аналізу організації і ефективності управління структурою капіталу, розробка практично орієнтованих рекомендацій щодо вдосконалення структури капіталу підприємства.

Для досягнення зазначеної мети в роботі було поставлено і послідовно вирішено наступні **завдання**:

- розкрити основні теоретичні підходи щодо сутності процесу фінансування підприємства та його форм;
- охарактеризувати внутрішні та зовнішні джерела фінансування;
- розглянути методичні підходи до оптимізації структури капіталу;
- проаналізувати джерела фінансування КП «Теплопостачання м.Одеси»;
- проаналізувати управління структурою капіталу на КП «Теплопостачання м.Одеси»;
- здійснити економіко-математичне моделювання процесу формування капіталу на підприємстві;
- запропонувати рекомендації щодо підвищення ефективності управління структурою капіталу на КП "Теплопостачання м. Одеси";
- розробити рекомендації щодо удосконалення структури капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження роботи є економічні процеси, пов'язані з особливостями формування та використання джерел фінансування підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні методичні аспекти оптимізації структури капіталу підприємства на прикладі КП «Теплопостачання м.Одеси».

Методи дослідження. Теоретико-методичну базу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Індукція і дедукція, аналіз і синтез застосовувались в процесі дослідження джерел фінансових ресурсів. Оцінка динаміки та структури капіталу підприємства здійснювалась на основі методів інтерпретації, системного і ретроспективного аналізу, спостереження, групування, типізації, порівняння та графічного зображення результатів дослідження. Також застосовувались методи економіко-математичного моделювання. При обґрунтуванні рекомендацій з удосконалення системи формування структури капіталу підприємства були застосовані методи системності, комплексності та логічного моделювання.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем формування та оптимізації структури капіталу підприємств, матеріали фахових періодичних видань, нормативно-законодавчі акти України, офіційні статистичні дані, ресурси мережі Інтернет, фінансова звітність КП «Теплопостачання м.Одеси».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінок. Основний зміст викладено на 75 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 11 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні положення і результати досліджень висвітлено на II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами». Основні наукові положення та результати дослідження знайшли відображення у тезах доповідей.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади фінансування підприємства та оптимізації структури капіталу»** розглянуто загальну характеристику процесу фінансування підприємств та його форм. Охарактеризовані внутрішні та зовнішні джерела фінансування підприємств, їх переваги та недоліки. Розкрито методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства.

У другому розділі **«Аналіз управління структурою капіталу КП «Теплопостачання м. Одеси»»** проаналізовано джерела фінансування підприємства, їх структуру та динаміку, проведено аналіз управління структурою капіталу на основі аналізу показників фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості, ліквідності. Здійснено економіко-математичне моделювання процесу формування капіталу на КП «Теплопостачання м. Одеси».

У третьому розділі **«Шляхи вдосконалення структури капіталу підприємства»** запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності управління структурою капіталу КП «Теплопостачання м. Одеси». Описано пропозиції щодо удосконалення структури капіталу підприємства.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі розкрито теоретичні засади фінансування підприємства, досліджено сучасні методів аналізу організації і ефективності управління структурою капіталу, а також виявлено основні проблеми і надано відповідні рекомендації щодо оптимізації структури капіталу та діяльності підприємства. За результатами дослідження сформульовано такі висновки і пропозиції теоретичного та практичного характеру.

1. Розкрито основні теоретичні підходи до сутності процесу фінансування підприємства та його форм через призму їх основних ознак, зокрема визначено, що форми фінансування здебільшого класифікують залежно від цілей фінансування, за джерелами надходження капіталу та за правовим статусом капіталодавців щодо підприємства. Процес формування фінансових ресурсів підприємства виступає матеріальною основою формування його капіталу, як на момент заснування, так і на кожному етапі подальшого розвитку, склад фінансових ресурсів та структура зумовлені обсягом та ефективністю виробництва, в свою чергу від їх величини залежить зростання виробництва та соціально-економічний розвиток підприємства.

2. Охарактеризовано внутрішні та зовнішні джерела фінансування підприємства, їх види, переваги та недоліки. При виборі джерел фінансування діяльності необхідно вирішити п'ять основних завдань: визначити потреби в коротко- і довгостроковому капіталі; виявити можливі зміни в складі активів і капіталу з метою визначення їх оптимального складу і структури; забезпечити постійну платоспроможність і, отже, фінансову стійкість; з максимальним прибутком використовувати власні і позикові кошти; знизити витрати на фінансування господарської діяльності.

3. Розглянуто методичні підходи до оптимізації структури капіталу, зокрема визначено і розкрито етапи, за якими здійснюється процес оптимізації капіталу. Для ефективного функціонування підприємства важливе значення має визначення оптимальної потреби у власних фінансових ресурсах та позикових, забезпечення структури, джерел їх формування та обґрунтованих напрямків їх використання. Оптимізація структури джерел капіталу є однією з найскладніших процедур в управлінні формуванням капіталу і при створенні підприємства. Вона виражає таке співвідношення використання власного і позикового капіталу, при якому забезпечується найбільш ефективний взаємозв'язок між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості і тим самим максимізується ринкова вартість (ціна) підприємства.

4. Проаналізовано джерела фінансування КП «Теплопостачання м.Одеси». Виявлено, що протягом всього аналізованого періоду підприємство має від'ємний власний капітал, тобто непокритий збиток. Уся діяльність повністю фінансується за рахунок залученого капіталу. У залученому капіталі більшу частину займають поточні зобов'язання. А обсяги довгострокових зобов'язань складають довгострокові кредити банків. На підприємстві спостерігається тенденція до подальшого зростання як обсягів залученого капіталу, так і обсягів непокритого збитку.

5. Проаналізовано систему управління структурою капіталу підприємства за допомогою коефіцієнтів фінансового стану. Проведений аналіз дозволив виявити, що діяльність КП "Теплопостачання м. Одеси" повністю залежить від залучених коштів. Собівартість реалізованих послуг знаходиться на високому рівні. Розрахунково-платіжна дисципліна порушена, підприємство довго розраховується зі своїми кредиторами. Показники ліквідності знаходяться нижче норми. Усі проаналізовані показники ефективності використання капіталу, прибутковості та фінансового стану також не відповідають нормативним значенням. Виходячи з цих показників, можна зазначити, що КП "Теплопостачання м. Одеси" знаходить у важкому фінансовому стані та має надзвичайно високий ризик банкрутства.

6. На основі проведеного аналізу, здійснено економіко-математичне моделювання процесу формування фінансових ресурсів на підприємстві. Виявлено залежність обсягу чистого фінансового результату підприємства від залучених ресурсів та побудовано модель цієї залежності за допомогою лінійної однофакторної регресійної функції, вивчено прогнозні значення показників.

7. Запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності управління структурою капіталу на КП "Теплопостачання м. Одеси" на основі виявлених проблем у діяльності підприємств, таких як: високий обсяг заборгованості перед власними кредиторами, високий обсяг дебіторської заборгованості, особливо високий борг зі сторони населення, високий рівень зношеності устаткування галузі; збільшення рівня збитковості; відсутність ефективної цінової політики; недосконалі тарифна політика; технічне переоснащення підприємств з впровадженням сучасних технологій; незацікавленість інвесторів у вкладенні коштів у житлово-комунальний комплекс.

8. У відповідності до встановлених проблем, розроблено рекомендації щодо удосконалення структури капіталу підприємства, до яких можна віднести: перехід на більш дешеві види палива, в першу чергу, на біопалива; перехід на більш ефективні технологічні схеми генерації теплової енергії (ТЕЦ, когенераційні установки, застосування утилізаторів чи конденсаційних економайзерів, баків-акумуляторів теплової енергії); спрощення і гарантування підключення до теплових мереж ЦТ незалежних виробників теплової енергії там, де це доцільно з огляду на масштаби системи, сприяння приєднанню нових споживачів; перехід від принципу «витрати +» в тарифоутворенні на виробництво і транспортування теплової енергії до принципів стимулюючого тарифоутворення з урахуванням довгострокових інвестиційних планів для підвищення ефективності систем ЦТ; зі сторони держави збереження, модернізацію і підвищення частки систем ЦТ, розробивши відповідні програмні документи на середньо- та довгострокову перспективу.

Результати дослідження доцільно використовувати для вдосконалення процесу формування та використання капіталу підприємств з метою забезпечення зростання фінансового потенціалу і мінімізації ризиків функціонування в довгостроковому періоді.

АНОТАЦІЯ

Данькова В.Д. «Управління джерелами фінансування підприємств та оптимізація структури капіталу».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного спрямування «корпоративні фінанси». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти процесу фінансування підприємств та його форм, охарактеризовані внутрішні та зовнішні джерела фінансування підприємств, розкриті методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства.

Проаналізовано джерела фінансування підприємства, їх структуру та динаміку, проведено аналіз управління структурою капіталу, здійснено економіко-математичне моделювання процесу формування капіталу на КП «Теплопостачання м. Одеси».

Запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності управління структурою капіталу КП «Теплопостачання м. Одеси». Описано пропозиції щодо удосконалення структури капіталу підприємства.

Ключові слова: фінансування підприємства, джерела фінансування, структура капіталу, позиковий капітал, власний капітал, фінансовий результат.

ANNOTATION

Dankova V.D. "Management of sources of financing of enterprises and optimization of the structure of capital"

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 072 «Finance, Banking and Insurance» under the master's program «corporate finance». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2018.

The work deals with the theoretical aspects of processing of financing of enterprises and its forms, describes the internal and external sources of financing of enterprises, the methodical approaches to optimizing the capital structure of the enterprise are disclosed.

The sources of financing of the enterprise, their structure and dynamics have been analyzed, the analysis of capital structure management has been carried out, economical-mathematical modeling of the capital formation process at the CE "Teplopostachannya Odessa" has been carried out.

Recommendations for improving the efficiency of the capital structure management of the CE "Teplopostachannya Odessa" were proposed. The proposals on improving the capital structure of the enterprise are described.

Keywords: financing of the enterprise, sources of funding, capital structure, borrowed capital, equity, financial result.